

39 JAAR AMATEUR

(zie verder pagina 10)

Dit is het laatste nummer van Smal-film. Letterlijk en figuurlijk. Na dit nummer geen zelfstandig bestaan meer. Dat stemt droevig. Met deze gevoelsstemming en betraande ogen zijn we de trappen afgedaald, waar in spaarzaam verlichte ruimten alle jaargangen keurig gerangschikt liggen. Er gaat iets door je heen bij het beetpakken van een jaargang uit achtender-tig. Met een brok in de keel sla je pagina 20 van nummer twee uit 1933 open. Met het hoofd vol gedachten over vergankelijkheid en relativiteit hebben we nog eens gekeken waarom en hoe men filmde en er over schreef.

Meer dan vijftig kilo bedrukt papier doet verslag van de activiteiten van enkele generaties filmende Nederlanders. Zonder nu meteen met termen als culturele waarde te gaan schermen ligt hier toch tussen de verschillen kartonnen bindruggetjes een brok film-historie.

We dachten dat laatste nummer een gemotiveerde plaats voor een aantal herinneringen.

Een jaar na de start van 'Het Veerwerk' introduceert Kodak de dubbel-8 film in Nederland. In no 1 van de tweede jaargang lezen we onder het kopje **De industrie brengt ons: De Kodak 8.**

NR. 1 2e JAARGANG - 10 JAN. 1933

HET VEERWERK

MAANDBLAD
VOOR DEN KINO AMATEUR

2e CONCOURS INTERNATIONAL
du meilleur FILM d'AMATEUR 1932

De **CINÉ KODAK**
SERIE 8

maakt filmen goedkooper dan fotografeeren!
Demonstratie dagelijks uitsluitend op introductie van Uw fotohandelaar in onze toonzaal:
Gelderschekade No. 88.

N.V.
Fotohandel van E. FISCHER Jr.
Telef. 45001 - AMSTERDAM-C. - Tel. 42834

UITGAVE N.V. „FOCUS”-BLOEMENDAAL (N.H.)

Ja, die is nu in Nederland, en we hebben de projectie gezien. Onze lezers zullen zich herinneren, hoe wij eenigszins sceptisch stonden tegenover deze nieuwigheid. Nu, na de prachtige resultaten gezien te hebben, zijn we geheel omgedraaid, en werkelijk vol lof over de goede kwaliteiten. Wij zagen een film door den Directeur der Hollandsche Kodak Mij, opgenomen in Den Haag en Delft, op een schermbreedte van 68 c.M. De helderheid van het beeld was uitstekend, de scherpte zoo goed men zich wenschen kan, en van de korrel was op normalen afstand van het scherm niets te zien. We kregen een

Lenzen met veranderlijk brandpunt!

Ik heb er een gezien! Een „lens van gummi!” Dat was in kringen van lenzenfabrikanten een gezegde, wanneer zij een lens met variablen focus bedoelden. Zoiets bestond niet. Maar bij mijn bezoek aan Berlijn (fototentoonstelling „Die Kamera”) maakte ik kennis met een opticus, die mij in zijn demonstratiekamer een film vertoonde, met zoo'n lens opgenomen. De werking was frappant. Een boot, vrij ver weg op een rivier kwam door uitschuiven van den tubus véél dichterbij! Bij zoo'n lens behoeft men dan niet meer met het toestel vooruit te gaan, als men een detail grooter wil hebben, doch schuift alleen de tubus uit. In tegenstelling met een Amerikaansche constructie, die zeer groot is, was dit slechts een vrij klein objectief, dat vóór op de gewone kinolens wordt geplaatst. De opgenomen films verwacht ik na eenigen tijd hier en zal die graag vertoonen. De veranderlijkheid is nog niet zoo groot, doch voor veel opnamen reeds voldoende.

D. B.

DE INDUSTRIE BRENGT ONS:

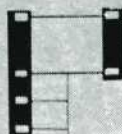
De Kodak 8!

Ja, die is nu in Nederland, en we hebben de projectie van een stuk film gezien. Onze lezers zullen zich herinneren, hoe wij eenigszins sceptisch stonden tegenover deze nieuwigheid. Nu, na de prachtige resultaten gezien te hebben, zijn we geheel omgedraaid, en werkelijk vol lof over de goede kwaliteiten. Wij zagen een film, door den Directeur der Hollandsche Kodak Mij, opgenomen in Den Haag en Delft, op een schermbreedte van 68 c.M. De helderheid van het beeld was uitstekend, de scherpte zoo goed als men die zich wenschen kan, en van korrel was op den normalen afstand van het scherm niets te zien! We kregen een stukje film mee naar huis, om te vergrooten, en geven hierbij een gedeelte van een beeldje weer, na een 20-voudige lineaire vergrooting, waarbij nog niets te zien valt van eenig korrel. Deze vergrooting staat dus gelijk met een vergrooting van een 6 x 9 afdrukje op een breedte van 1

20-voudige lineaire vergrooting uit Kodak-film 8 m.M.

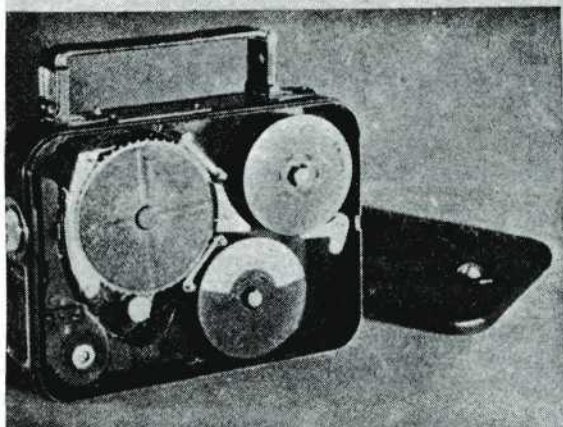
Meter 80! Dat moet u eens probeeren, en zien, wat er voor een prachtig korrel op uw vergrooting verschijnt. De gradatie van het beeld op het scherm was uitnemend, mooie zachte overgangen, goede kracht in de schaduwpartijen en fijne doortee-

stukje film mee naar huis, om te vergrooten en geven hierbij een gedeelte van een beeldje weer, na een 20-voudige lineaire vergrooting, waarbij nog niets te zien valt van eenig korrel. Deze vergrooting staat dus gelijk met een vergrooting van een 6x9 afdrukje op een breedte van 1 meter 80. Dat moet u eens probeeren, en zien, wat er voor prachtig korrel op uw vergrooting verschijnt. De gradatie van het beeld op het scherm was uitnemend, mooie zachte overgangen, goede kracht in de schaduwpartijen en fijne doortekening in de lichten. Men kon de kwaliteit niet beter wenschen. Voor hen, die nog niet duidelijk wisten, hoe Kodak 8 werkt, plaatsen wij hierbij een tekening waar uit blijkt hoe de 8 m.M. film uit de 16 m.M. is ontstaan. Behalve de splitsing van de film na de omkeering is nog merkwaardig de noodig geworden extra perforatie, waardoor ook blijkt dat niet iedere 16 m.M. film voor de Ciné-Kodak 8 gebruikt kan worden. Tevens nogmaals de afbeelding van het toestel, waarvan de constructie ons zeer dege-lijk bleek. Het veerwerk liep prachtig rustig af en gaf niet de minste aanleiding tot schokken. Wij zijn er zeker van, dat de Ciné-Kodak 8 vele nieuwe belangstellenden zelf aan het filmen zal brengen, waarom wij deze verandering in het formaat als een welkome steun voor de smalfilm-beweging begroeten'. (einde citaat).

Op dit moment kunnen we pas de enorme ontwikkeling van de amateur-film door de introductie van de dubbel-8 film onderkennen.

Een jaar later doet de actieve redacteur opnieuw kond van een nieuwe ontwikkeling.

„Lenzen met veranderlijk brandpunt!
Ik heb er een gezien! Een „lens van gummi“! Dat was in kringen van lenzenfabrikanten een gezegde, wanneer zij een lens met variabelen focus beoogden. Zoiets bestond niet. Maar bij mijn bezoek aan Berlijn (fototoonstelling „Die Kamera“) maakte ik kennis met een opticus die mij in zijn demonstratiekamer een film vertoonde met zoo'n lens opgenomen. De werking was frappant. Een boot, vrij ver weg op een rivier kwam door uitschuiven van den tubus véél dichterbij! Bij zoo'n lens behoeft men dan niet meer met het toestel vooruit te

gaan, als men een detail groter wil hebben, doch schuift alleen de tubus uit. In tegenstelling met een Amerikaanse constructie, die zeer groot is was dit slechts een vrij klein objectief, dat vóór op de gewone kinolens wordt geplaatst. De opgenomen films verwacht ik na eenigen tijd hier en zal die graag vertoonen. De veranderlijkheid is nog niet zoo groot, doch voor veel opnemen reeds voldoende!“ (einde citaat)

In de begindagen is „Het Veerwerk“ een orgaan dat vooral het nieuws over apparatuur en filmers als leesstof brengt.

In '36 komt ook langzamerhand wat ruimte vrij voor esthetische artikelen. Het is vooral Joh. Hunningher die op dit terrein van zich doet spreken (dezelfde Hunningher schrijft vele jaren later zijn nu nog actuele boek „Smal-filmhandboekje“). In „Het Veerwerk“ van mei '36 schrijft hij:

„Tien Tips“.

1 Met een fototoestel kan men „op jacht“ gaan en 8 leuke kiekjes op een rolfilm thuis brengen. Verband hoeven zij onderling niet te hebben. Met filmen is het anders. Een film eischt onderling verband, een totaal-inhoud, waarin iedere opname z'n plaats vindt. Dezen totaal-inhoud moet U voor den geest houden, als U gaat draaien. Dit eischt vooraf bezinnen: iedere film begint in Uw clubfauteuil. U zult eens zien hoeveel meters film U spaart en hoeveel voordeliger U werkt, dan met eerst te gaan opnemen en dan een totaal-inhoud trachten te vinden.

2 Veel knippen in een film is goed. Geen opnamen zonder beteekenis te maken, is beter. Bovendien goedkoper.

3 Gebruik buiten altijd een geelfilter. Hierdoor wint Uw beeld aan toonwaarden en accenten.

4 Een groenfilter (z.g. pan-ortho) is uitstekend bij veel jong lentegroen.

5 Niet alleen de zomer met knal-zonneschijn (de voor-oorlogse zomers waren nog niet beïnvloed door damslapers en atoomproeven), maar ook het voorjaar met zijn zware bewolking is een ideale tijd voor opnamen. Valt de zon tusschen twee wolken (geduld!) eens op een kerktoeren of witte molen of boerderij, dan kunt U dit prachtig uit het beeldvlak „uithalen“ Dan is de zon Uw „spotlight!“ U zult versteld staan wat al lichtaccenten U kunt leggen.

6 Neem bij felle zon Uw opnamen bij voorkeur in den morgen en enkele uren voor zonsondergang. Zijlicht geeft een bijzonder effect. Let maar eens op hoe de omgeploegde aardkluiten dan glanzen, hoe het water gaat tintelen en hoe het licht valt op de zilveren berkestammen. Maar omtrent het middaguur berg ik mijn camera principieel op. (Alleen groote bloemen met hangende kelken zijn dan wel geschikt voor opname.)

7 Goede fotografie? Natuurlijk, maar vooral goede film. Let op tempo, rythme en beeldvariatie. In een goede film

Tien Tips.

1. Met een fototoestel kan men „op jacht“ gaan en 8 leuke kiekjes op een rolfilm thuis brengen. Verband hoeven zij onderling niet te hebben. Met filmen is het anders. Een film eischt onderling verband, een totaal-inhoud, waarin iedere opname z'n plaats vindt. Dezen totaal-inhoud moet U voor den geest houden, als U gaat draaien. Dit eischt vooraf bezinnen: iedere film begint in Uw clubfauteuil!

U zult eens zien hoeveel meters film U spaart en hoeveel voordeliger U werkt, dan met eerst te gaan opnemen en dan een totaal-inhoud trachten te vinden.

2. Veel knippen in een film is goed. Geen opnamen zonder beteekenis te maken, is beter. Bovendien goedkoper.

3. Gebruik buiten altijd een geelfilter. Hierdoor wint Uw beeld aan toonwaarden en accenten. Nr. 0 en 1 zijn voor panchro-materiaal voldoende.

4. Een groenfilter (z.g. pan-ortho) is uitstekend bij veel jong lentegroen.

5. Niet alleen de zomer met knal-zonneschijn, maar ook het voorjaar met zijn zware bewolking is een ideale tijd voor opnamen. Valt de zon tusschen twee wolken (geduld!) eens op een kerktoeren of witte molen of boerderij, dan kunt U dit prachtig uit het beeldvlak „uithalen“. Dan is de zon Uw „spotlight!“ U zult versteld staan wat al lichtaccenten U kunt leggen.

6. Neem bij felle zon Uw opnamen bij voorkeur in den morgen en enkele uren voor zonsondergang. Zijlicht geeft een bijzonder effect. Let maar eens op hoe de omgeploegde aardkluiten dan glanzen, hoe het water gaat tintelen en hoe het licht valt op de zilveren berkestammen. Maar omtrent het middaguur berg ik mijn camera principieel op. (Alleen groote bloemen met hangende kelken zijn dan wel geschikt voor opname.)

7. Goede fotografie? Natuurlijk, maar vooral goede film. Let op tempo, rythme en beeldvariatie.

In een goede film kent men, net als in de muziek: thema en doorwerking, crescendo en diminuendo. In de bioscoop is daarvan veel te leeren hoe 't moet en hoe 't niet moet. Vooral als men een film meermalen gaat zien.

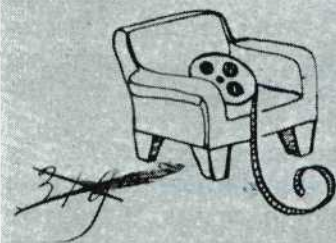
8. Is Uw film — en dat kan bij documentaire of reisfilms heel gemakkelijk — wat erg een aaneenrijging van fotografietjes geworden, monteert er dan iets typisch filmisch doorheen (lopende titels, een loopende route-lijn van Uw reis, typische voorbereidingsbeelden vol actie, etc. etc.) U zult eens zien hoeveel Uw film daardoor wint.

9. Indien U zelf titels maakt — wat ik U aanbevelen kan, 't is een sport op zichzelf — houdt steeds een lijst bij van titels die U nog plaatsen kunt.

„Perenbloei“.

J. C. Sch.

F. 5782

kent men, net als in de muziek: thema en doorwerking, crescendo en diminuendo. In de bioscoop is daarvan veel te leeren hoe het moet en hoe het niet moet. Vooral als men een film meermalen gaat zien.

8 Is Uw film - en dat kan bij documentaire of reisfilms heel gemakkelijk — wat erg een aaneenrijging van fotografietjes, monteert er dan iets typisch filmisch doorheen (loopende titels, een loopende route-lijn van Uw reis, typische voorbereidingsbeelden vol actie, etc. etc.) U zult eens zien hoeveel Uw film daardoor wint.

9 Indien U zelf titels maakt — wat ik U aanbevelen kan, 't is een sport op zichzelf — houdt steeds een lijst bij van titels die U nog plaatsen kunt. Houdt U van een filmerij een paar meters over, verknoei die dan niet aan onbeteekenende onderwerpen om hem maar vol te krijgen, maar gebruik deze 'bladvulling' en de film kan direkt naar de ontwikkelinrichting.

10 (Dit wordt een lange maar enthousiaste tip). Uw filmcamera is niet alleen een middel om films te maken, maar ook een middel om te leeren zien. Zeker Uw buitenlandse reizen en hoogtetoeren worden 50 pct meer waard als U hen in het donker in Uw clubfauteuil nog eens filmisch kunt nagenieten. Maar vergeet niet Uw eigen land. Ja, de bloembollen en bloeiende Betuwe hebben autocarrenommé. Maar kent u ook de stille bekoring van de wateren rondom Amsterdam in het voorjaar, de Holendrecht, Waver en Winkel met hun oevers wit van het hooge pijpkruid? En de IJsselmeerdijk met zijn ragfijne horizonten? En onze machtige rivieren, de voorname Waal en de pittoreske Rijn-Lek? De kleine stedekes in Mid-Nederland, Schoonhoven aan de Vliasp, Nieuwpoort, Asperen, enz.? Kent U de slingerende Linge tusschen Geldermalsen en Leerdam? De gotische toren van Zalt-Bommel en de drie IJsselkathedralen in Zutphen, Deventer en Zwolle? Kent U de typische boerderijen in Alblas en aan de Giesen? Weet U dat de Veluwe bij Soeren, bij Garderen, bij Kootwijk telkens een héél ander aspect heeft? Kent U de Brabantse fietspaden met de witte paaltjes en breede karresporen er langs? Kent U het variatiebeeld van het Drentse landschap? En weet U dat de perebloei in 't land van Goes

de Betuwe de loef afsteekt in bloesemweelde? 't Valt moeilijk te eindigen. En dan zijn er nog menschen, die na de Alkmaarsche kaasmarkt en Volendam, geen onderwerpen meer weten voor hun films. Daarom til Uw voet eens van Uw diep doorgedrukte gaspedaal. Aan weerszijden van den troostelozen autoweg liggen de onderwerpen voor 't grijpen. Veel geluk dezen zomer!' (einde citaat).

Niet alleen de filmerij, maar ook ons eigen Nederlandje is in de jaren veel veranderd.

Een heel ander hoofdstuk is de belangstelling van de amateur voor zijn film. Reeds in de beginjaren kwam het voor dat ontwikkelde films zonder vermelding van afzender nooit meer werden opgevraagd. Nu zijn deze aantallen tot gigantische hoogten opgelopen. Rond de jaarwisseling '40-'41 waren dat er bij Gevaert-Agfa nog maar tien. 'Het Veerwerk' publiceerde deze lijst. Nu geeft de korte inhoudsopgave een aardig beeld van de gemiddelde onderwerpkeuze uit die jaren. Aan uzelf om na te gaan of dat veel veranderd is.

„Film no 1: Wetenschappelijke opnamen van een rat of marmot, manspersoon in pyama. 2. Jongens aan het zeepbellen blazen. 3. Aankleden van baby, baby (plm. 6 mnd.) in wagen. 4. Baby plm. 12 mnd. op tafel, in bad en in de box. 5. Op film te zien huisnr. 17, naam Moorhuizen? Arts. Aan het hek een witte vlag. Autobus (dienst Giezendam-Dordrecht). 6. Hitler Jugend? Oefeningen op sportterrein in Den Haag aan de Kon. Wilhelminalaan. 7. Natuuroptnamen (heide). Begieten van groentebedden, begin: close-up van heer en dame. 8. Vader en kinderen met bokkenwagen. Enkele familie-opnamen bij zitje in de tuin. 9. Natuuroptnamen bij water, hond, meisje. Personen in de tuin. 10. Twee dames zittende voor een buitenhotel. Dame alleen op een bank breiende. Opname van Lekveer te Wagevingen'. (Einde citaat).

„Het Veerwerk' was vanaf de oprichting officieel orgaan van de Nederlandsche Smalfilm-Liga. (later de Nova). In deze functie geeft ze een specificatie van de onkosten van een NSL-lid. In totaal moest de filmer f 2,50 per jaar opbrengen. Dit bedrag was als volgt samengesteld: 'Veerwerk' abonnement f 2,— Secretariaat, Con-

„HET VEERWERK” stopgezet.

Het was nog lang niet „afgelopen”, het redactionele veerwerk van „Het Veerwerk”. Het had nog zeer veel veerkracht om steeds opnieuw de abonné's voor te lichten over hun heerlijke liefhebberij: de smalfilm.

Nu moet, op last der bezettende macht, „Het Veerwerk” worden stopgezet, Ontheffing bleek niet mogelijk. Jammer, maar er zijn erger dingen.

Wij danken allen, die ons hebben geholpen bij het groeien van het jonge smalfilmblad. Vele vrienden, vele medewerkers. „Het Veerwerk” blijft opgewonden en springt bij de eerste gelegenheid weer los! Dan zal op ons filmband een serie dynamische beelden van opbouw worden vastgelegd, „Het Veerwerk” zal U daarbij opnieuw leiding geven. Laat ons hopen, dat het spoedig zal zijn!

Zakelijk. De abonné's, die voor het geheele jaar hebben betaald, houden een halven jaargang te goed. De kleine advertenties kunnen niet meer verschijnen: daarvoor betaalde bedragen worden teruggezonden.

Film-tip No. 1.

DEZE TIP DIEN T SLECHTS ALS PRIKKEL OM UW „FILM-BREIN” AAN HET WERK TE ZETTEN
VANZELFSPREKEND IS DIT IDEE VOOR UITBREIDING OF VERANDERING VATBAAR

1. DE TITEL.

De letters kunnen al de suggestie van haast geven.

2. WEKKER LOOPT AF.

Bij projectie gelijktijdig wekker af laten lopen.

3. OPSTAAN.

Beenen komen boven uit beeldvel gesprongen.

4. SCHEREN.

Haastig aankleeden en scheren. Kort.

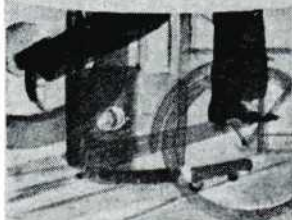
5. „ONTBIJTEN”.

Er tusschendoor weer even klok laten zien (close up).

6. NAAR KANTOOR.

Vluchtig afscheid. Gehaast.

7. RENT DOOR VERKEER.

Verkeers opnamen. Wielen in alle richtingen.

8. TE LAAT...

Verhit. Wrijftzweet van voorhoofd. Holt kantoor binnen.

9.

Plotselinge rust. Gaapt

greskosten, Nat. Filmwedstrijd, Propaganda, Drukwerk, Onkosten Penningmeester en Diversen totaal f 0,50. Onder het aanhalen van dit voorbeeld klaagt de toenmalige penningmeester J. L. Clement zijn nood. Waarom, zo vraagt hij zijn amateurs bereid honderden guldens aan camera's en objectieven uit te geven, maar protesteren als de contributie met een aantal kwartjes moet worden verhoogd. Ook de amateur is zoals u ziet wat dit probleem aangaat niet veel veranderd.

Toch waren die jaren geen gemakkelijke voor „den Nederlandschen kino-amateur”. Het was oorlog en in '42 schrijft redakteur D. Boer, nog onbewust van alle echte problemen die nog moesten komen, over „Wij koopen een tweede objectief”. Niet om mee op te nemen maar als beleggingsstuk.

„Er gaat in deze tijden van onzekerheid van het geld een groot deel mensen op zoek naar beleggingsstukken. Zal een smalfilmer dan niet naar een tweede objectief gaan uitkijken? Hij doet er zeer verstandig aan!”

(einde citaat)

De trouwe lezer vindt in het meinumner van '43 een kaartje met de mededeling dat het voorlopig uit is met „Het Veerwerk”, „op last der bezettende macht”. In november '45 verschijnt het eerste na-oorlogse nummer en hierin vinden we voor het eerst iets terug van de mensen uit die dagen. Een korte levensbeschrijving van hen die de vrede niet meer gezien hebben. Het zijn nu plotseling mannen die niet alleen filmde maar ook getrouwd waren en kinderen hadden en bepaalde idealen nastreefden.

In hetzelfde nummer is ook de eerste geïllustreerde filmtip te zien. Wij beelden deze nog eens integraal af.

„Wanneer komt er film? Met dit kopje uit de redactie haar ongenoegen over het achterwege blijven van lichtgevoelig amateurmateriaal. Amerika houdt haar legers nog onder de wapenen. Deze gebruiken, vooral in de bezette landen nagenoeg de gehele produktie filmmateriaal. De hiervoor reeds geciteerde John. Hunnigher weet raad, Februari '46.

„Wat is er nu op het oogenblik reeds mogelijk?”

De smalfilmclubs zijn weer uit de grond geschoten, eerder dan de eco-

nomische toestand van ons geteisterde vaderland zou doen vermoeden en het schijnt wel, dat men zit te springen om actief te zijn en met zijn energie geen raad weet. Wat kunnen wij doen? Zoo werd mij de vraag gesteld door den secretaris van het bestuur van de nieuwe smalfilmliga. Er is geen filmmateriaal en niemand weet wanneer dit komen zal. We zijn in den oorlogstijd sceptisch geworden tegenover de profeten. Het is ook de vraag of onze bruin — het beestje is ook al erg mager geworden — het nog wel zal kunnen trekken. Maar er is enthousiasme, dat een weg zoekt en men wil weer ondernemen — de illusie heeft ons in de jaren van druk niet verlaten. Wat is er op het oogenblik reeds mogelijk als vereeniging en persoonlijk?

1. Er is al op gewezen, dat er veel films gehuurd worden, individueel en in vereenigingsverband en dat de filmverhuurfirma's een goede toekomst hebben. Ieder die films gehuurd heeft weet hoe moeilijk het is om aan een goed samengesteld programma te komen. De titels waar men op af moet gaan, zeggen maar heel weinig en tenslotte laat men het dan maar over aan het toeval of aan het advies van het bureau dat verhuurt. Teleurstelling die duur betaald is volgt dan maar al te vaak. Hier is werk te over voor het nieuwe bestuur of een uit hen te benoemen commissie: stel een tiental goede programma's samen voor 8, 16 en sound, te huren daar en daar, kosten zoveel, geschikt voor een bepaald publiek, etc.

2. Het uitleenen van amateurfilms onderling heeft een zeer bedenkelijke zijde. Ik heb met het uitleenen van films zulke slechte ervaringen dat ik eens en voorgoed heb moeten besluiten: Ik leen geen films meer uit. Nu eens waren er beschadigingen dan weer waren aan- of afloopstroken eraf of kapot. Een keer zelfs de hele slotscene weg, een andere keer kon ik duidelijk nagaan dat de film gecopieerd was etc. etc. om van verwisselde spoelen en dozen maar niet te spreken. Daarom zou ik in iedere vereeniging of club een nieuwe functionaris willen aanstellen nl. de verantwoordelijke operator. Hoe men dit doen wil — door een examen voor de centrale technische commissie in te stellen, door een verplichte waar-

borgsom te eischen of hoe dan ook, is een kwestie van het bestuur.

Maar wanneer men films wil leenen of huren, dan moet ieder die daartoe bereid is, volstreckte zekerheid hebben over de nauwgezette behandeling van zijn films (event. grammofonplaten) en hun verzending. Caveant consules.

3. Moeten wij filmers stil zitten nu er geen film is? Kunnen wij niet reeds plannen maken, scenario's uitwerken, rollen instudeeren, trucages prepareeren? Een film is de laatste schakel in een keten van voorbereidingen, en deze keten kunnen wij dan toch tot de laatste schakel smeden. Bestaande scenario's kunnen ingespeeld worden — de gelegenheid en de spelers gezocht en met de leege camera ingestudeerd worden. Alle begin is moeilijk — we kunnen deze moeilijkheden thans rustig overwegen en beginnen. Het zal zeker de latere resultaten ten goede komen. Kleinbeeldfilm is er nog voldoende te krijgen. Zoo is het mogelijk reeds van een scenario een heele opnameserie te maken van het geheele stuk in 36 beelden. En trekken U nieuwe gebieden — zoek dan nu reeds filmische mogelijkheden.

Maar zoek deze op het juiste terrein bij onze literatoren en dramaturgen. Probeer eens een scenario te schrijven van een onzer dramatische werken, zooals het herleefde toneel die thans biedt. En ook bij onze Nederlandsche dichters vindt men zooveel, dat visueel kan worden geïnterpreteerd. 'Ballade van Eigen land' van H. G. Hoekstra. 'De Boeren' van Theun de Vries en zooveel andere kunnen tot een avant-garde film leiden, evenzeer als Man Ray geïnspireerd werd door het gedicht van Robert Desnos, 'L'Etoile de Mer'. En wil men zich op het terrein van sprookjes- of poppenfilm toeleggen, nu daar is voorbereiding, aankleding van spelers en verzorging van decors wel 90 pCt van al het werk. Mag ik aan deze aanwijzingen nog een raad knopen, die werkelijk op ervaring gegrond is? Haal — wat ge ook begint — er zoomin mogelijk menschen bij — alleen die beslist noodig zijn — weer alle 'belangstellenden'. Einde citaat.

De amateurfilmer is blij dat het nu eindelijk vrede is. De doorbraak gedachte die in deze dagen alom in den lande leefde ging aan hem echter voorbij. 'Het Veerwerk' verhaalt nog

steeds van de familiefilm, terwijl er in het maatschappelijk leven allemachtig veel aan de gang moet zijn geweest.

De lastape van Fuji is niet nieuw want in '47 ontdekt iemand de transparante kleefband:

We maken een noodlasch. We gaan de twee einden even aan elkaar plakken. Maar niet met lijm of ander plaksel. Dat laat onherroepelijk los. Trouwens, we kunnen moeilijk altijd een potje gom meenemen, stel het geval dat het even zou houden. Neen, we koopen in een goeden boekhandel een rolletje doorzichtig plakband, dat niet van papier is gemaakt, maar van een doorzichtige substantie (cellofaan), terwijl de eene kant ervan vanzelf plakt. We behoeven dit dus niet te bevochtigen — Dit plakband is ca. 1,5 cm breed en derhalve te gebruiken voor zoowel 8 als 16 mm film. We knippen er een stukje af, leggen dit op de beide einden van de gebroken film en maken op gemakkelijke wijze een noodlasch'. (einde citaat).

Met de herinnering aan het Novafestival nog vers in het geheugen is het wel aardig om te zien hoe dat in '47 in zijn werk ging.

„Liftend naar het smalfilmcongres te Utrecht. 25 April '47. Smalfilm congres! Het eerste landelijke congres na de bevrijding! Daar moeten we naar toe vanuit Den Haag. Maar hoe? Met de trein zegt U natuurlijk. Ja zeker, maar reiskosten voor 2 personen en wat er dan nog verder bijkomt, gingen boven onze begroting. Juist nu, nu we midden in een speelfilmproductie zitten, die geld verslindt aan film, lampen entourage, enz. enz. Dus dan maar niet. Jammer. Zaterdagmorgen 25 april zit ik achter mijn bureau op kantoor. De zon breekt door, het is heerlijk weer. Vanmiddag worden de bekroonde films gedraaid. Wacht, dat is een idee. Liften! Het idee laat me niet meer los. Even opbellen naar mijn broer. „Hallo“, zullen we vanmiddag naar Utrecht gaan liften? O.K. is het antwoord. Zo gaan we dan om twee uur op stap. Eerst met de tram naar de grote verkeersweg buiten de stad. En nu maar wachten en de duim opsteken tegen iedere automobilist die voorbij komt. We staan er 20 minuten. Geen succes. Dan krijgen we concurrentie van een liefvallige Marva. Nog

geen vijf minuten later en ja hoor, daar stopt een fordje vlak voor het vrouwelijk lid van de marine. Heel sportief vraagt zij ons of wij ook naar Utrecht moeten. Ze heeft routine in het liften, dat merk je wel. Om vier uur rijden we Utrecht binnen en worden voor het jaarbeursgebouw afgezet. Het Marva-meisje wijst ons de weg naar „Esplanada“, dat ongeveer 10 minuten van het Jaarbeursgebouw afligt. „Esplanada“, baadt in het zonlicht. Het is een mooi modern gebouw. Eerst gaan we de tentoonstelling bekijken. Deze is nog erg klein en men kan nog niet veel leveren. Wat we ook niet anders verwachten. Om 5 uur begint

in de zaal het nationaal programma. Hierover wil ik kort zijn, daar ik verwacht dat hierover in de komende „veerwerken“ genoeg zal worden geschreven. Alleen even de hoofdpunten. „Water“ de documentaire van de heer E. A. Timan. Dat is pas film! Wat een documentaire van „het zuiverste water“. Ook de film van dezelfde maker „Wodakeh“ muntte uit door montage. „Verspeeld spreekuur“ van den heer W. A. Goossens is een goede comische speelfilm. Echter hier en daar iets te lang. „'n Avondje bridge“ gaf goed spel te zien en van een „late Inval“ hebben we genoten. Echter moet mij nog één opmerking van het hart.

SMALFILM

VAKTIJDSCHRIFT VOOR OPNAME EN PROJECTIE

ONDERWIJS INDUSTRIE ONTSPANNING

No. 1

Magnastripe-System

Met begrijpelijke trots kondigt Animex - Bell & Howell de verwerving aan van het meest perfecte filmstripe-systeem

"MAGNASTRIPE"

waartoe zij als eerste in geheel Europa incl. Groot Britannië de zeer kostbare, doch daarnaast technisch volmaakte magnetische strippingmachine-installatie met rechten tot uitoefening van dit systeem voor Nederland en daarbuiten van Reeves Soundcraft Corp. te New York City heeft aangekocht.

Naast haar terecht geprezen technische dienst voor alle Bell & Howell apparatuur, beschikt Animex thans over een filmlaboratorium met een volledig machinepark voor filmveredeling, met inbegrip van de meest moderne apparatuur voor het aanbrengen van magnetisch spoor op geluids- en stomme films.

Animex - Bell & Howell beoogt niet slechts de verkoop van haar apparatuur, doch boven alles stelt zij service op het gebied van onderhoud, reparatie, filmverhuur, filmveredeling en thans het aanbrengen van magnetisch spoor als eerste eis. Het is geen wonder dat juist daarom Bell & Howell camera's en projectoren zo'n begeerd bezit vormen!

Voor prijzen en condities wende men zich tot de erkende fotohandel of tot Animex, Haarlem

De muzikale begeleiding was voor zover de makers van de films deze niet van bijpassende muziek hadden voorzien, slecht. Kan men dan maar niet beter zonder muzikale illustratie de films vertonen? Want slecht bijpassende muziek haalt de films onherroepelijk omlaag. Het was 7.30 uur voor we het wisten en werd de bijeenkomst gesloten.

Wat voor ons betekende, dat het vraagstuk, hoe komen we terug in Den Haag, weer urgent werd. Gauw in een cafetaria een broodje gegeten, om te maken dat we nog met daglicht op het grote verkeersplein buiten Utrecht zouden zijn. Na een paar keer vergeefs onze hand opgestoken te hebben stopte er een Fiat. De bekende 'wegluis'. We konden meerijden tot Gouda. Vooruit maar, Gouda is dichterbij Den Haag dan Utrecht en eenmaal in Gouda zien we wel weer. Bij de wegsplitsing van Gouda aangekomen, ver-

telde onze chauffeur dat we hier konden uitstappen, maar hij ging zelf naar Bleiswijk. Als we wilden kon hij ons ook daar afzetten. Wat we deden. Maar in Bleiswijk kwam dan toch het afscheid. Wat nu? Midden op de grote weg in het donker. Veel verkeer was er niet, dus vatten we het plan op om maar vast te gaan lopen en onderweg de auto's aan te houden. Wachten duurt lang en in de avond is het verre van warm. De enkele auto's die passeerden hadden geen medelijden met een paar liftende enthousiaste smal-filmers. Dus snorden ze ons met een flinke gang voorbij. Zo hadden we al 10 kilometer gelopen. De moed reeds opgegeven dat we nog opgepikt zouden worden. Toen stopte er een auto. We mochten mee, en zie, Vrouwe Fortuna lachte ons weer toe toen bleek dat de eigenaar van de auto vlak bij ons woonde. We werden practisch voor de deur afgezet. Het was 12 uur. Moe

en hongerig maar voldaan. Het volgend jaar komen we weer, en hopen dan ook bij de inzenders te zijn. Lif-tend of niet, komen doen we.

2 leden van de
Haagse Amateur Filmclub'.
(Einde citaat).

Op 21 mei '47 krijgt 'Het Veerwerk' er een grote broer bij. 'Smalfilm' het vaktijdschrift voor opname en projectie doet zijn intrede. Uit de beginselverklaring wordt duidelijk dat het zich met 16 mm film voor scholen, bedrijven en verenigingen gaat bezighouden. De film neemt in deze jaren als communicatie-medium een grote vlucht. Een lang leven is het echter niet beschoren. Begin '50 is het geruisloos verdwenen. 'Het Veerwerk' draait in die jaren als amateurtijdschrift rustig door. Het is de tijd van de stereofilm. Verschillende systemen o.a. Veri-Vision maken de filmamateurs onrustig. Iedere professionele vinding moest de amateur zich ook eigen maken om zijn gevoel voor eigenwaarde niet te verliezen. De heer F. H. Reijnders geeft een overzicht van de optische en psychische factoren die bij dit systeem een rol spelen. Niet het artikel zelf maar de inleiding die redakteur Boer erbij schreef is de moeite waard.

Over Veri-Vision, een nieuw Nederlands systeem van stereo-projectie verschenen artikelen in dag-blad en vakpers. Hier is de uitvinder zelf aan het woord. De redactie weet zeer wel, dat veel pas beginnende 8 mm amateurs van deze stukken nog weinig begrijpen. Maar anderen, ingenieurs, doctoren, lezen ze met grote belangstelling. Daarom nemen we ze op! (Einde citaat)

Niet alleen voor ingenieurs en doktoren, maar ook voor de andere lezers waren de beschrijvingen, uiteraard duidelijk en eenvoudig gesteld, van de eerste 'geluidschrijver' (taperecorder) en elektrische belichtingsmeter die voor het eerst op grote schaal gemaakt werden. Ook de televisie doet zijn intreden waarop 'het veerwerk' gereageerd met raadgevingen over het filmen van de beeldbuis. In '55 komen de eerste berichten over magnetische stripe voor dubbel-8 film. De elektronische registratie van beeld en geluid volgens het Ampex-systeem bereikt ook de kolommen van het veerwerk. De idee dat we met onze video zo bij de tijd zijn is beslist niet waar. De

(vervolg van pagina 2)

FILM JO

smalfilm

MAANDBLAD VOOR AMATEURFILMERS

Uitgave
Focus n.v.
Haarlem

voortzetting van „Het Veerwerk“

26e jaargang no 1, 10 januari 1959

JOURNALISTIEK!

Super 8 FORMAAT

wordt op schermen in grote zalen gefilm wordt er hier en daar veel mee gewerkt. De film heeft sinds de jaren 20 geen enkele wijziging ondergaan, het bleef zonde dat het van het kostelijke materiaal van het kostelijke materiaal. Vandaar al verandering, de een na de ander...

de geruchten feiten voelen wij ons gefilm"-lezer van die te stellen, opdat denken, opdat u uw denken.

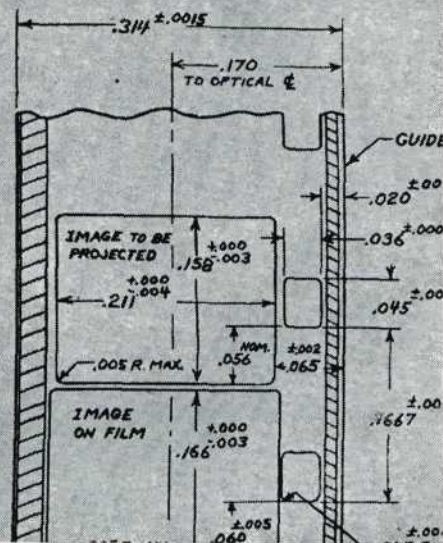
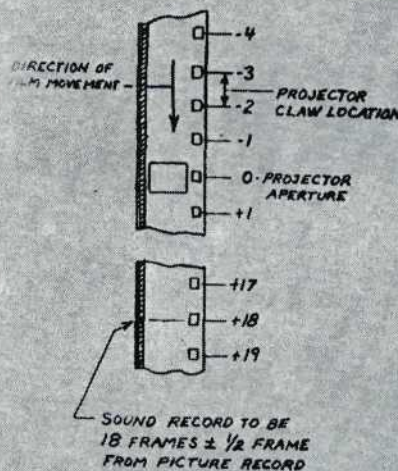
de firma Eastman is zijn -- de firma toegebed steeds op de dingen heeft laatst onze verwachting toekomst het vol super-economische zal introduceren.

een veel betere scherpte en ook een lichtsterkere projectie mogelijk wordt. Een uniforme grijper-beeldafstand zal resulteren in een optimale beeldstand. Voor een magnetische geluidsstrip van 0,8 mm breed is nu ruimte gemaakt aan de niet geperforeerde zijde van de film, wat uit technisch oogpunt beduidend beter is. Een 'sterker' geluid met een beduidend groter Herz-bereik dan thans wordt mogelijk. Omdat de beeldverhoudingen nu overeenstemming met die van het 16 mm formaat gebracht zijn, kunnen 16 mm films op het 'super 8' formaat veel gemakkelijker verkleind worden zonder enig beeldverlies. Waar 16 mm niet strikt nodig is (grote zalen) zal de toekomst de gemakkelijker te gebruiken 'super-8' apparatuur toegevoerd kunnen worden. Veel meer professionele producties dan nu het geval zullen op 'super-8' beschikbaar kunnen komen.

De projectiesnelheid wordt 18 beelden per seconde. Dit houdt in dat per seconde vier inches film langs de toonkop van de projector lopen, waarmee de best mogelijke geluidskwaliteit bereikt kan worden. Het geluid komt op 18 beelden na het beeld, dit lijkt weinig maar is zo gedaan om de geluidsmontage te vereenvoudigen. Deze norm is ook in overeenstemming met die welke geluid op het 16 mm formaat

Het verschil in grootte per beeld (schematisch). Links de huidige 8 mm film, rechts de 'super-8' film.

formaat te creëren dan ramp betekenen voor de smallfilm; wij schrijven het ene gerucht het andere na. In elk geval ziet u aan de illustraties en aan het artikel dat het 'super-8' realiteit is. Het enige wat twijfel vaststaat is het nu op het ter beschikking van zal komen. Wij rekenen 'bepaaldelijk' geen kwestie zal zijn.

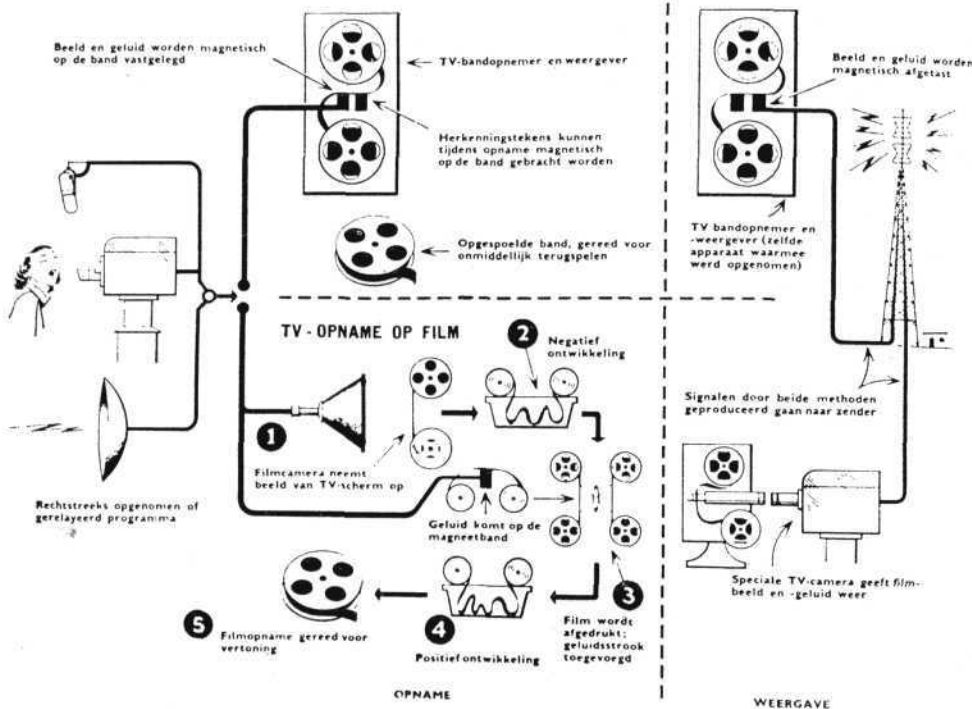
JAN VE

opmerking van de redakteur uit die dagen gaat ook nu nog op: de amateur kan zich nog rustig de nieuwste 8 mm camera aanschaffen want wij zien dit (introduktie van amateur-apparatuur) zelfs in een paar jaar nog niet gebeuren. Januari '59, de redaktie neemt de eerder gebruikte naam 'Small-

film' weer op, nu om 'Het Veerwerk' een aangepaste naam te geven. (Het veerwerk in de filmcamera heeft in het begin van de zestiger jaren zijn langste tijd gehad) u ziet het goed. Op de eerste 'Smallfilm'omslag een foto van Bert Haanstra. In deze dagen maakt Haanstra zijn 'Fanfare'. Een

uitgebreid verslag van deze film binnenin. Het is steeds een sterk punt van 'Het Veerwerk' en 'Smallfilm' geweest dat ze niet alleen 8 en 16 mm films bespraken maar alles betrokken bij de berichtgeving die de enthousiaste filmmaker zou kunnen interesseren. En dat gaat zeker op voor de manier van wer-

TV-OPNAME OP DE BAND

ken van de vakman. Of hij dat nu maakt op 8, 16, 35 of 70 mm, doet niet ter zake. Uit deze dagen stamt ook het redacteurschap van Emile Brumsteede. Boeiende filmverhalen zijn het gevolg. Ook Jan A. Kleyn begint zijn medewerking in deze dagen. Zijn eerste rubriek is 'Filmoverpeinzingen'. Tot en met dit nummer is hij Smalfilm trouw gebleven. Emile Brumsteede niet. Hij is tot groot verdriet van zijn naaste omgeving en daar buiten op 9 november '62 overleden, helaas ook voor Smalfilm en haar lezers. Jan Veenhuysen en Dick Boer doen het daarna zelf met medewerking van M. W. van Eijk. We zijn nu bijna thuis. Het tijdschrift heeft zijn huidige afmetingen gekregen en Jan Veenhuysen treedt steeds meer op de voorgrond. Enkele jaren later is 'Smalfilm' Jan Veenhuysen geworden. Pakkende reportages over grote en kleine filmers. Zo is bijvoorbeeld die van Louis Van Gasteren waarschijnlijk de beste impressie van deze filmer die ooit in vijf pagina's werd samengevat (Smalfilm 12 '64). Drie nummers eerder zien we een uitvoerige introductie van het super-8 formaat. Een kort stukje hieruit:

Uit alles blijkt wel dat dit nieuwe formaat tot in details door en door overdacht is door de ontwerpers ervan. Wij kunnen ook niet anders zeggen dan dat het in alle opzichten ideaal is en twijfelen er niet aan dat de leidende camera- en projectorenindustrieën over de hele wereld na de introductie van de super-8 film de apparatuur hiervoor zullen uitbrengen'.

Een jaar later komen de films en ook enkele camera's op de markt, terwijl op het ogenblik de super-8 en single-8 nog vrijwel het enige amateurformaat zijn. De veranderingen grijpen snel om zich heen. In de laatste tien jaar ('60 - '70) hebben de zoom-lens, de automatische belichting, het elektrische transport, de cassettelading en nu zelfs overvloeiautomaten zich als gemeengoed gepresenteerd. De rest van het 'Smalfilm' leven kent u. Het ritme van de veranderingen wordt zeer snel. 'Smalfilm' heeft het financiële ritme niet kunnen bijhouden. Het vraagt bundeling van krachten, maar goed, dat verhaal kent u reeds. Dit was een korte schets uit het leven van 'Het Veerwerk' en 'Smalfilm'. Er zijn tientallen schetsen te maken. Dit was er één van.

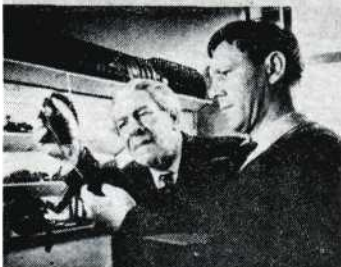
J.V. ■

LOUIS VAN GASTEREN

Op al zijn reizen bleef hij ook paraat met het fototoestel. Deze opname is er typisch een van een filmer die ook fotografeert, het is als het ware een filmopstelling. In Moskou steekt een arbeider het Rode Plein over, met een kinderfiets die hij zojuist heeft gekocht in het staatswarenhuis GUM, 1962.

En als hij weer thuis was kwam zijn vader, de acteur Louis van Gasteren, belangstellend kijken naar wat zijn zoon gemaakt had.

'Stranding', een als documentaire geplande film bouwde hij uit tot zijn eerste speelfilm. De film werd door de kritiek positief ontvangen. Commercieel werd deze erestelling geen succes, onlangs bepaalde voortreffelijke kwaliteiten, zoals het camerawerk, waarvan deze prachtige instelling getuigt.